

Juliana Alžběta Sekerková ze Sedčic, převorka kláštera premonstrátek v Doksanech a spoluautorka válečných pamětí

Hedvika KUCHAROVÁ

Abstract: The essay focuses on the life and activities of Juliana Alžběta Sekerková of Sedčice. She was born 1615 in a noble family, probably non-Catholic. After the death of her parents she entered the Premonstratensian Canonry in Doksany (1636) where she later became prioress (1655). Her early life in the religious community was affected by the wartime's violence and danger which repeatedly forced the whole convent to leave Doksany. As prioress Juliana Alžběta was involved in a controversy between Vincent, Abbot of Strahov and Cyrill, Provost of Doksany on the side of the latter. Wartime and the following years (to 1683) were described in her chronicle which continued a previous chronicle by provost Nicholas. She also authored „Vitae“ of the Doksany canonesses of her time.

Key Words: 17th Century; Thirty Years' War; Religious Orders; Premonstratensians; Ecclesiastical Historiography

Původ a rodina

Juliana Alžběta Sekerková ze Sedčic se narodila 2. února 1615. Jejím otcem byl Fridrich Sekerka ze Sedčic, matkou Juliana Šliková. Z genealogických poznámek Bohumíra Daniela Wunschwitze víme o jejím bratru Kryštofu Karlovi a (možné) sestře Anně Kateřině, příbuzenský poměr k Julianě však není zcela jednoznačný. Wunschwitzovy údaje nemusí být korektní, i pro něj bylo zřejmě obtížné se v sekerkovských rodových liniích vyznat.^{1]} Zmíněná Anna Kateřina se provdala za Jana Jiřího de Geldenwigt a dcera, která z tohoto manželství vzešla, jménem Eleonora Kateřina, si později vzala Kryštofa Karla. Jednomu z jejich potomků, dceři Anně Julianě, adresovala doksanská převorka své genealogické záznamy, „*alle Ahne von Vatter und Mütter; so viel mir bewust seyndt*“. Přestože Wunschwitz neváhal na okraji opisu tohoto listu okomentovat Julianiny omyly, prozrazuje struktura genealogických poznámek leccos o rodinném prostředí a zázemí, které převorku v mládí a před vstupem do kláštera obklopovalo.

[1] Údaje uvedené v následujících odstavcích čerpám, pokud není uvedeno jinak, z fondu Wunschwitzova sbírka v Národním archivu (dále NA) v Praze. Sekerkům je věnován fascikl pod inv. č. 1333, kart. č. 42. Wunschwitz sice za rodiče Anny Kateřiny označuje Fridricha Sekerku a Julianu Šlikovou, ale ji samu mezi sourozence Juliany Alžběty nezařazuje, což svědčí o pochybnostech.

Julianina matka byla vdovou po Karlovi Libštejnském z Kolovrat, majiteli Libořic nedaleko Žatce. Druhý manžel pocházel z těsného sousedství, Sekerkům patřily Veletice a Měcholupy. Juliana zřejmě vyrůstala s nevlastními sourozenci z matčina prvního manželství, Vilémem Fridrichem a Polyxenou. Před Vilémem však porodila její matka ještě dva chlapce, kteří zemřeli krátce po narození a jejichž jména si Juliana buď už nepamatovala, nebo nepokládala za nutné uvést. S libořickými Kolovraty udržovala i po odchodu do kláštera pravidelné styky, protože svou neteř dokázala informovat o rodinné historii: Vilém Fridrich, který Libořice zdědil, se oženil s Annou Marií Colonnou z Felsu, z jejich četných potomků se dožili dospělosti synové Jaroslav Julius a Wolfgang a dcery Maxmiliána a Ludmila. Jaroslav zůstal na Libořicích a uzavřel sňatek s ženou z rodu Sekerků, Kateřinou Ludmilou hraběnkou Vršovcovou Sekerkovou. Řada jejich dětí zemřela v útlém věku, v době vzniku listu byli naživu dcera Marie Alžběta a synové Maxmilián Leo a Ferdinand Leonard. Tento údaj datuje vznik listu za rok 1679, kdy zemřel Jaroslavův nejstarší syn Vilém Jindřich.^{2]}

Z dopisu je evidentní silný důraz na matčinu, tedy šlikovskou rodovou linii. Juliana vyjmenovává prabáby své matky po přeslici i po meči, poměrně dobře (byť ne zcela přesně) je informovaná o sourozencích svého děda Viktorina Šlika, uvádí podrobnosti o další rodové větvi Jana Albína Šlika. Zprávy ze sekerkovské strany jsou méně košaté. Julianin dědeček Kryštof Sekerka ze Sedčic pocházel z více bratrů, měl však tetu jménem Hestera, která se provdala za člena rodu Kinských, s nímž měla čtyři syny. Jeden z nich, Radslav (v dokumentu zapsáno jako „Ratzky“), byl přímým předkem nejvyššího kancléře Františka Oldřicha hraběte Kinského, z čehož doksanská převorka dovozovala spřízněnost svého otce (a tedy i svoji) s aristokratem stojícím na špičce společenského žebříčku. Tradice byla v tomto směru v podstatě správná, byť ne úplně přesná: za Jiřího Vchynského z Vchynic se provdala Dorota Sekerková ze Sedčic a pradědem Františka Oldřicha nebyl jejich syn Radslav starší, ale jeho mladší bratr Jan Dlask.^{3]} Jenom z Wunschwitzových poznámek se dozvídáme, že Julianinou babičkou z otcovy strany byla Eva Údrčská z Údrče, dcera Zimunda Údrčského sídlícího na Třebívlicích, tedy příslušnice dalšího z rodů severozápadních Čech.

Nejasné kontury zpřesní doplnění dat. Karel Libštejnský z Kolovrat zemřel po 28. březnu 1605, kdy je datována jeho poslední vůle, a před 14. zářím 1606, kdy se jeho vdova s dětmi jmenovitě uvedenými v závěti, Vilémem Fridrichem a Polyxenou, ujala dědictví.^{4]} Julianu tedy dělilo od nevlastních sourozenců nejméně deset let. Svatební smlouva jejich rodičů byla podepsána

2] Viz rodokmen Kolovratů <http://www.genealogy.euweb.cz/kolowrat/kolowrat2.html#K> [cit. 19. července 2019].

3] Viz rodokmen Kinských <http://www.genealogy.euweb.cz/bohemia/kinski1.html> [cit. 19. července 2019].

4] NA, Desky zemské větší, Kvatern trhový nebeské barvy od 1606 do 1608, inv. č. 133, fol. F17–F20.

1. prosince 1613, takže se narodila jako jejich první dítě.⁵¹ Předchozí manželství Juliany Šlikové muselo vzhledem k narození čtyř dětí trvat nejméně čtyři až pět let, uzavřeno bylo nejpozději před 21. únorem 1601, kdy jí Karel Libštejnský již jako manželce zapsal na Libořicích věno a obvěnění.⁶¹ Pokud bylo nevěstě tehdy mezi 15–20 roky, blížila se na počátku 20. let 17. století k závěru fertlního období svého života; z toho lze usuzovat, že mezi Julianou a jejími vlastními sourozenci nebyl příliš velký věkový rozdíl. Jaroslav, syn Viléma Fridricha Libštejnského z Kolovrat a vnuk Julianiny matky, se narodil patrně kolem roku 1626.⁷¹ Zdá se, že ke znalosti předků vedla Julianu především matka (o tom by svědčila i informace o narození a brzké smrti dvou synů v prvním manželství, jež mohla být sotva známa někomu jinému), která pochopitelně tíhla ke šlikovské tradici. Sekerkové jsou zmiňováni ve spojení s nejvyšším kancléřem Kinským. Další údaje o otcově rodu, které Juliana zřejmě měla, nepovažovala za nutné předat své příbuzné v písemné podobě.

Tolik k Julianině nejbližší rodině. Její dětství však získá ještě zajímavější rysy, když se zaměříme i na vzdálenější příbuzenstvo. Sestra prvního manžela její matky, Anna Libštejnská z Kolovrat, se v roce 1598 provdala za Jáchyma Ondřeje Šlika, čelného představitele luteránství v Čechách.⁸¹ Manželství, z něž se narodily tři děti, po několika málo letech ukončila Annina smrt, poté se Šlik znovu oženil s Annou Kateřinou ze Smiřic, ovdovělou Vartemborskou (zemř. 1610), o níž se ucházel v říjnu 1604.⁹¹ Je lákavé si představit dvojí sňatek sourozenců, v němž se spojoval rod Libštejnských z Kolovrat s rodem Šliků (byť Jáchym Ondřej patřil k ostrovské větvi, zatímco Juliana k falknovské). Za těchto okolností je však poměrně obtížné připustit, že Kolovratova nevěsta nebyla luteránka.

Většina Julianiných příbuzných se aktivně zapojila do stavovského povstání na straně stavů. O Jáchymovi Ondřejovi, který se kvůli svému angažmá stal jednou z obětí exemplárního trestu a skončil svůj život na popravišti na Staroměstském náměstí, se není třeba zmiňovat. Jan Albín, syn jednoho z prastrýců Juliany Šlikové (pravděpodobně je příbuzenství jeho manželky Johanny z Wildenfelsu s její matkou, a tedy babičkou Juliany Alžběty, Alžbětou z Wildenfelsu),

51] NA, Desky zemské větší, Kvatern památný rozinový 2. od 1622 do 1623, inv. č. 194, fol. B4.

61] NA, Desky zemské větší, Kvatern trhový růžový od léta 1600 do léta 1601, inv. č. 130, fol. E1v. V roce 1628 zápis propustila, protože její syn Vilém Fridrich jí údajně částku zcela vyplatil.

71] Viz <http://www.genealogy.euweb.cz/kolowrat/kolowrat2.html#K> [cit. 19. července 2019]. Tento údaj koresponduje se soupisem poddaných podle víry, v němž Anna Marie Kolovratová rozená Colonna z Felsu udává v roce 1651 věk svých dětí následovně: 25 (Jaroslav Julius), 16 (Wolfgang), 12 (Maxmiliána) a 11 (Ludmila) let. Její vlastní věk byl 47 let. Magda ZAHRADNÍKOVÁ – Eva ŠTŘEJNOVÁ (ed.), *Soupis poddaných podle víry. Žatecko 2*, Praha 1997, s. 271–272.

81] Josef LUKÁŠEK, *Jáchym Ondřej hrabě Šlik*. Praha 1915, s. 11.

91] Marie KOLDINSKÁ – Petr MAŤA (ed.), *Deník rudolfinského dvořana. Adam mladší z Valdštejna 1602–1633*, Praha 1997, s. 92. Lukášek klade Šlikův druhý sňatek do roku 1603, je však pravděpodobnější, že se jedná o rok úmrtí Anny Šlikové.

byl jedním z direktorů a hostil v říjnu 1619 na svém sídle v Sokolově Fridricha Falckého při jeho cestě do Prahy.^{10]} Fridrich Sekerka usiloval jeho prostřednictvím odmítnout na podzim roku 1618 hodnost rytmistra ve stavovském vojsku, direktorové však tyto „výmluvy“ neakceptovali.^{11]} Za účast v povstání mu byla v roce 1623 konfiskována polovina majetku, mimo jiné i Veletice s tvrzí, dvorem a dvěma vinicemi, přestože je postoupil své manželce. 30. prosince 1624 udělil panovník Veletice Janu Kryštofovi svobodnému pánu Paarovi, Julianina matka se však nadále domáhala svého nároku, až nakonec musela být vystěhována. Kupní smlouva mezi Paarem a královskou komorou byla sepsána 8. února 1627 (jako bývalý majitel Veletic je v této smlouvě uveden Jetřich Sekerka, Fridrichovi měly patřit Měcholupy).^{12]} Revizní komise v roce 1629 jí přiznala alespoň pohledávku ve výši věna 10.000 zlatých.^{13]} Naopak Vilému Fridrichovi Libštejnskému z Kolovrat byla účast na povstání v roce 1623 prominuta. K propadnutí Libořic byl znovu odsouzen za účast na saském vpádu v roce 1631, obhájil však svou nevinu a statek mu byl roku 1637 vrácen.^{14]}

Sporé záchytné body Julianina dětství a života jejích rodičů vedou přirozeně k úvahám o konfesi či konfesích, které dívku formovaly, a o proměně konfesního prostředí v závislosti na situaci po porážce stavovského povstání a počínajícím rekatolizačním tlaku. Bez dalších údajů se pohybujeme v oblasti nepodložených hypotéz. Neznáme míru náboženské a politické angažovanosti členů její úzké rodiny, jejich vnímání nesmířitelnosti či naopak blízkosti jednotlivých vyznání, ani roli ve strategii rodových, příbuzenských a klientských sítí. Předpokladem pardonu pro Viléma Fridricha byla jistě (alespoň deklarovaná) ochota k věrnosti císaři a římské církvi, jedním z důvodů omilostnění patrně nízký věk „provinilce“ (v době povstání mu nejspíš nebylo ani dvacet) a závislost na mocnějších, politicky aktivních příbuzných. Jeho manželka Anna Marie Colonna z Felsu byla dcerou jednoho z vůdců stavovského povstání Linharta Colonny z Felsu (v čele stavovského vojska padl roku 1620) a sestrou Kašpara Colonny z Felsu, manžela Vilémovy sestřenice Anny Sidonie (Sigunny) Libštejnské z Kolovrat. Kašpar Colonna bojoval na švédské straně; v roce 1638 však požádal císaře o milost a přešel k jeho armádě. Hlavním důvodem byly patrně nároky jeho

10] J. LUKÁŠEK, *Jáchym Ondřej hrabě Šlik*, s. 161.

11] Václav LÍVA (ed.), *Prameny k dějinám třicetileté války. Regesta fondu Militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze. Díl III. 1618–1625*, Praha 1951, s. 31.

12] NA Praha, Desky zemské větší, Kvaterní trhový proměnný barvy pro cizozemce od léta 1626, inv. č. 154, fol. C10–C12.

13] Tomáš V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 I*, Praha 1882, s. 500. Je možné, že intabulace svatební smlouvy v roce 1623, v níž Fridrich Sekerka na svém majetku pojišťoval manželce věno ve výši 5.000 kop českých grošů, byla účelovým tahem, který měl zajistit alespoň část majetku.

14] T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 I*, s. 289–290.

manželky na bohaté dědictví.^{15]} V této souvislosti získávají na zajímavosti údaje ze zmíněného soupisu poddaných podle víry. Sestavovatelka soupisu z panství Libořice, sama majitelka Anna Marie, uvádí mezi svým personálem čtyři nekatolíky: dva jmenovitě (devětačtyřicetiletého panského sládka Siemana Voigta, u nějž byla naděje na obrácení, a „beznadějný případ“ pětaticetileté Elisabeth Jungové), další dva, bez naděje na obrácení, anonymně, ve skupině zahrnující také ji osobně a její děti. Že by se tímto způsobem chtěla vyhnout výslovné lži ohledně své konfese a zároveň důsledkům plynoucím z otevřeného přiznání?^{16]}

Osvětlení Julianiných motivů ke vstupu do kláštera je opět krokem na značně nejistou půdu. Úvahy o konvertitce rozhodnuté k radikálnímu žití evangelních rad v řeholi, či o formativním a dnes nezjistitelném prožitku, jsou pouhými spekulacemi. V létě 1632 Julianě krátce po sobě zemřeli rodiče (otec 22. července a matka 12. srpna) a nemusela se tudíž ohlížet na jejich názor.^{17]} Daleko jednodušší je, byť hypoteticky, zodpovědět, proč volba mladé ženy uvažující o vstupu do kláštera padla právě na Doksany. Klášter tvořil přirozené centrum pro dívky tíhnoucí k duchovnímu stavu z Litoměřicka a Žatecka, sama Juliana se mohla v Žatci seznámit s premonstráty, kteří v osobě Ondřeje Mireca (Mirecus) působili ve městě od roku 1629.^{18]} Určité náznaky kontaktů mezi Sekerky a doksanským klášteřem před Julianinou obláčkou obsahují záznamy v doksanském nekrologiu; k němu se však dostaneme později.

Řeholnice a převorka

Data Julianina příchodu do kláštera jsou přesně známá z rukopisu, jehož (spolu)autorkou byla a jemuž se ještě budeme věnovat: do Doksán přišla 9. května 1636 a 7. dubna 1637 oblékla hábit.^{19]} Roční „kandidatura“ nebyla v kontextu tehdejší komunity výjimečná, nalezneme ale i opačné případy, kdy k obláče došlo jen několik málo týdnů po příchodu. Konvent čítal něco přes dvacet řeholnic a měl za sebou několik nepříjemných válečných dobrodružství. Po vypuknutí

15] Alfons NOWACK, *Die Reichsgrafen Colonna, Freiherrn von Fels auf Gross-Strehlitz, Tost und Tworog in Oberschlesien*, Gross-Strehlitz 1902, s. 11–15 a s. 134.

16] M. ZAHRADNÍKOVÁ – E. ŠTREJNOVÁ (ed.), *Soupis poddaných podle víry. Žatecko 2*, s. 271–272.

17] Josef EMLER, *Necrologium Doxanense*, in: Zprávy o zasedání Královské české společnosti nauk v Praze, 1884, s. 118 a 121.

18] Hedvika KUCHAŘOVÁ – Jan PAŘEZ, *Strahovští premonstráti a rekatolizace. Přístupy a problémy*, in: Ivana Čornejová (red.), *Úloha církevních řádů při pobělohorské rekatolizaci*, Praha 2003, s. 36–75, zvl. s. 54–60.

19] Národní knihovna (dále NK) Praha, sign. XVI G 6 – *Statuta oder Sätzeungen des heyligen Praemonstratenser Orden*, Julianina životní data na fol. 49.

stavovského povstání v roce 1618 došlo ke vzpouře klášterních poddaných a následné konfiskaci klášterního majetku direktoriem. Premonstrátky se uchýlily do lobbkovičké Roudnice nad Labem, odkud se do kláštera vrátily až po vítězství císařských vojsk na Bílé hoře.^{20]} Dvacátá léta představovala spíše klidnější etapu, pamětihodnou pobytem ostatků zakladatele řádu premonstrátů sv. Norberta v doksanských zdech od 11. prosince 1626 do 1. května 1627.^{21]} O účtě, kterou jim mohli v tomto období prokazovat v Doksanech věřící, se bohužel nedochovalo mnoho pramenů, ale *první barokní slavnost* přenesení světceva těla do Prahy na Strahov mohla být hypoteticky příležitostí (je však třeba dodat, že stejně tak jakákoli jiná), při níž došlo ke sblížení malé Sekerkové s řeholnicemi.

Při tažení saského vojska na Prahu v listopadu 1631 vtrhlo několik oddílů do klášterního areálu, kde vojáci začali s rabováním. Řeholnice byly dvojnásob bezbranné, protože tehdejší probošt Kryšpín Fuck včas utekl a provizor Václav Althaus byl zajat. Vojáci se dostali až do kůru, někteří nebohé ženy tloukli, jiní se je snažili okrást o řeholní prsteny. Tehdejší převorka Kateřina Mayerhofová ze šoku na místě zemřela. Její smrt však zřejmě zabránila dalším násilnostem, protože jeden z důstojníků řádění zastavil.^{22]} Nástupkyní v úřadu se 29. července 1632 stala Maria Salome Müllerová.

O životě této ženy máme k dispozici několik relativně přesných dat: narodila se o vigílii svátku sv. Jana Křtitele roku 1588, v necelých čtrnácti letech (5. února 1602) byla přijata do Doksan jako kandidátka duchovního stavu, obláčku měla na sv. Kateřinu 1604, řeholní sliby složila 27. prosince 1605 a téměř o osmnáct let později, 11. června 1623, společně s Hesterou Lobeskou^{23]} a Benediktou Castillianovou přijala závoj, čímž se završilo její řeholní zasvěcení.^{24]} Ve skutečnosti však toho o ní mnoho nevíme, především zůstává skryt vztah k Julianě Alžbětě. Pokud jde o mužské představené v době počátku Julianina pobytu v Doksanech, rozhodl se strahovský opat Kašpar Questenberg právě v roce 1637 pro změnu: dosavadní probošt Kryšpín Fuck byl kromě Doksan vytížen dalšími povinnostmi (mj. byl opatem milevským) a Václav Althaus byl nemocný. Jako kandidáta na probošta určil Norberta Amoena z Amelunxen, kterého řeholnice jednohlasně zvolily do tohoto úřadu. Amoenova instalace proběhla necelé dva týdny po Julianině obláčce, 19. dubna 1637.^{25]}

20] Strahovská knihovna (dále SK) Praha, sign. DC II 3bis – Urbanus VOITA, *Liber II. annalium Dogsanae ab anno 1601*, s. 9–12.

21] Cyril Antonín STRAKA, *Přenešení ostatků sv. Norberta z Magdeburku na Strahov (1626–1628). K třistaletému jubileu roku 1927*. Praha 1927, s. 73–78.

22] Cyril Antonín STRAKA, *Doksanský klášter za třicetileté války v Čechách*, Sborník historického kroužku 27, 1926, s. 3–4.

23] Není bez zajímavosti, že muž jménem Jan Lobeský, původem z Plzně, byl v roce 1585 hejtnanem chotěšovského kláštera. Jakub MÍRKA, *Majetkové poměry a správa kláštera Chotěšov ve druhé polovině 16. století*, *Minulostí Západočeského kraje* 52, 2017, s. 47–100, zvl. s. 63.

24] NK Praha, *Statuta*, fol. 34.

25] C. A. STRAKA, *Doksanský klášter*, s. 2.

Juliana byla „novým přírůstkem“ komunity po delší době: bezprostředně před ní vstoupila roku 1631 Lucie Agstellerová (sliby složila 1632), v roce 1630 Kateřina Duldová a Sofie Cortesová, stejně stará jako Juliana. Roku 1638 přišla Marie Viktorie Infeldová, poté až roku 1642 Felicitas Barbora Bintzová; v jejím případě se jednalo o poměrně pozdní povolání, bylo jí už 37 let.^{26]} Tato prodleva jistě souvisela s dalším válečným utrpením, které začalo v dubnu 1639. Na Květnou neděli (17. dubna) odvezl Amoen z obav před švédským vojskem celý konvent do Litoměřic, zakrátko nato však Švédové v čele s Johannem Banérem město obsadili. Když se situace poněkud uklidnila a bylo jasné, že švédská okupace nějakou dobu potrvá, povolil Amoen menší části sester, aby se pod vedením podpřevorky Kateřiny Tröstové vrátily v přestrojení do kláštera Rozdělení komunity zřejmě určovala i skutečnost, že v Litoměřicích žily sestry ve značně stísněných podmínkách. Juliana zůstala spolu s převorkou a zbytkem konventu ve městě, a to až do dubna 1640, kdy mohly odjet zpět do Doksán.^{27]} V závěru tohoto roku, na sv. Jana Evangelistu (27. prosince) složila řeholní sliby.

Druhá bitva u Breitenfeldu 23. října 1642 mezi vítěznou švédskou armádou Lennarta Torstenssona a císařskými vojsky vedenými arcivévodou Leopoldem Vilémem otevřela nepříteli opět cestu do Čech. Na sv. Martina dosáhl Doksán ustupující vojsko arcivévodovy patách se Švédy. Norbert Amoen se tentokrát rozhodl utéci se sestrami do Prahy (jistou roli v tom nejspíš hrála litoměřická zkušenost), neměl však žádná zvířata do záprahu. Po poradě s Marií Salome sestavila jedna ze sester (pravděpodobně sama Juliana nebo Anna Františka Sultzböcková) prosebný dopis, který byl arcivévodovi předložen. Sestrám bylo zapůjčeno čtrnáct koní, takže alespoň starší mohly jet na žebříniácích, doprovázel je jeden důstojník s devíti rejtary. Po strasti plné cestě (z kláštera byl odveden i dobytek) dosáhly po dvou dnech spolu s proboštem Amoenem Prahy a ubytovaly se na Pohořelci v domě U bílého koníčka. Dům však byl přeplněný, takže po krátkém čase se nastěhovaly do Questenbergovského domu na Hradčanech. Vyhnanství trvalo až do dubna 1644 a během něj zemřely v Praze čtyři sestry: Johanna Voltová, Anna Deutschová, konvrška Zuzana Ditzová a Dorothea Svatošová. 3. dubna se konečně vydal z Prahy konvoj pěti žebříniáků a čtyř povozů; sestry a Amoena doprovázel strahovský opat Kryšpín Fuck s kněžími Václavem Zelenkou a Cyrilem Hoffmanem, ustanoveným jako kaplan a zpovědník sester a klášterní provizor.^{28]}

26] NK Praha, *Statuta*, fol. 46 (Kateřina Duldová), 47 (Sofie Cortesová), 48 (Lucie Agstellerová), 50 (Marie Viktorie Infeldová) a 51 (Felicitas Barbora Bintzová). Kateřina Rosina Duldová byla jedním z dětí (měla bratra Vavřince Ondřeje a sestry Annu Marii a Alžbětu Reginu) císařského výběrčího mýta a měšťana na Pohořelci v Praze Kryštofa Duldeho, její volba doksanského kláštera tedy patrně souvisela se sousedstvím bydliště jejího otce a strahovské kanonie (Strahov kromě toho vykonával na Pohořelci postranní právo). Rodinné poměry vyplývají ze smlouvy mezi sourozenci kvůli rozdělení majetku z 18. června 1645. NA Praha, Řád premonstrátů Strahov (dále ŘP Strahov), kat. 172/1.

27] C. A. STRAKA, *Doksanský klášter*, s. 8–17, 81–92.

28] C. A. STRAKA, *Doksanský klášter*, pokračování ve Sborníku historického kroužku 28, 1927,

Již na začátku ledna 1645 však sestry s Amoenem znovu utíkaly do Prahy. Počasí bylo velmi mrazivé a Maria Salome odnesla třídní putování těžkou nemocí. Nejprve se ubytovaly v domě Benigny Kateřiny z Lobkovic, zakladatelky pražské Lorety. Ta však záhy prodala dům Bernardovi Ignácovi z Martinic a sestry se musely v květnu v nepřítomnosti probošta během půldruhého dne přestěhovat. Fuck jim zajistil nový příbytek v Aldringenovském domě, kde však mohly zůstat jenom do sv. Jakuba, takže definitivní útočiště našly opět v Quesenbergovském domě.^{29]} Zde setrvaly až do léta 1648. Během švédského vpádu na Hradčany a Malou Stranu byl Amoen oloupen, ale později se mu podařilo dosáhnout na generálu Königsmarckovi toho, že řeholnice mohly opustit Prahu a vrátit se do Doksan.^{30]} Na začátku září vyplenili švédští vojáci sídlo Julianina nevlastního bratra v Libořicích.^{31]}

Během posledních válečných let se klášter rozrostl pouze o Marii Hildgundu Lisovou nebo Lišovou (Lissin), jež vstoupila do Doksan v říjnu 1644 a na svatou Voršilu (21. října) 1649 složila společně s Felicitas Barborou Bintzovou, která ve světském oblečení obstarávala během pražského vyhnání sestrám nákupy a nutné pochůzky, řeholní sliby.^{32]} O měsíc později, na sv. Cecilii (22. listopadu) se konala velice (přijetí závoje) šesti sester: Anny Františky Sultzböckové, která vstoupila do kláštera v roce 1625 ve stáří třiceti let a o rok později složila sliby,^{33]} zmíněných Kateřiny Duldové, Sofie Cortesové, Lucie Agstallerové, Marie Viktorie Infeldové a Juliany Alžběty. Nejmladší Marii Viktorii bylo dvacet šest let, její spolusestry byly výrazně starší: Lucii bylo čtyřicet sedm, Kateřině třicet devět, Sofii a Julianě třicet čtyři a Anně Františce dokonce padesát čtyři. Od počátku 17. do poloviny 18. století se věk při velici pohyboval nejčastěji mezi 30 a 35, případně mezi 25 a 30 roky.^{34]} I vyšší věk řeholnic svědčí o vyšinutí z rytmu klášterního života během neklidných válečných let.

Zdá se pravděpodobné, že Norbert Amoen se slavnosti zúčastnil, nikoli však jako probošt, ale jako nedávno zvolený želivský opat. Pro doksanský

---

s. 50–53 a 122–125. Podrobnosti v rukopisu: NA Praha, ŘP Strahov, kniha č. 34 – *Ein Gedechnüss Schriftt das königliche undt junckfreüliche Stifft Doxan*.

29] C. A. STRAKA, *Doksanský klášter*, pokračování, s. 126–127.

30] Cyril Antonín STRAKA, *Švédové na Strahově a obležení Prahy r. 1648*, Sborník historického kroužku 18, 1917, s. 161–170.

31] Katrin KELLER – Alessandro CATALANO (Hg.), *Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598–1667). Band 3: Diarium 1647–1654*, Wien 2010, s. 177. Podle Harrachova deníku vojáci „vysvlékli do košile paní toho místa, což byla jedna Sekerková, jednoho kavalíra, a kněze“.

32] NK Praha, *Statuta*, fol. 52.

33] Údaje k řeholnímu životu Anny Františky Sultzböckové viz tamtéž, fol. 44.

34] Hedvika KUCHAROVÁ, *Klášter premonstrátek v Doksanech v 2. polovině 17. a na začátku 18. století v zrcadle rukopisu XVI G 6 z Národní knihovny v Praze*, in: Ivana Čornejová – Hedvika Kuchařová – Kateřina Valentová (red.), *Locus pietatis et vitae*. Sborník příspěvků z konference konané v Hejnicích ve dnech 13.–15. září 2007, Praha 2008, s. 203–225.

konvent nejspíše představoval jeho odchod značnou ztrátu. Strahovský opat Kryšpín Fuck byl postaven před nutnost prezentovat sestřám nového probošta. O personálním nedostatku, zejména mužů vhodných pro vedoucí funkce, svědčí skutečnost, že volba padla na Mikuláše Plutzerera, který od roku 1643 zastával úřad administrátora statku Milevsko, a octl se tedy v čele prostorově dosti vzdálených institucí, z nichž každá sama o sobě vyčerpávala kapacitu představeného. Zatímco pozdější doksanský analista Urbanus Voita naznačoval, že Plutzer byl s Milevskem především v písemném styku (z čehož by implicitně vyplývalo, že sídlil v Doksanech),^{35]} byla pravdě blíže Juliana s formulací „*er auch zugleich Administrator zu Mühlhausen gewesen ist, er der meiste Theil aldorten geblieben und auch aldorten gestorben*“.^{36]} Plutzer mohl doufat, že bude po smrti Kryšpína Fucka odměněn mitrou milevského opata (tohoto titulu měl Fuck podle rozhodnutí tzv. *Tractatio Neoreischense* z roku 1643 užívat až do své smrti, poté mělo Milevsko získat nového, vlastního představeného), ale možná se v Milevsku prostě cítil lépe.^{37]} Asi nebylo těžké připadat si vedle Cyrila Hoffmana, jehož úlohu ve vedení hospodářství kláštera jak během války, tak během sedisvakance po Amoenově odchodu zdůrazňuje Amoen i Juliana a později Urbanus Voita, jako host. Vzhledem k Hoffmanově pozici a pravděpodobné důvěře, kterou v něj vkládala převorka, nikdo asi nevnímal Plutzerovu absenci příliš bolestně.

Mikuláš Plutzer zemřel v Milevsku v noci ze 7. na 8. října 1654.^{38]} Strahovským opatem byl v té době již více než rok Norbert Amoen, problémy s obsazováním některých funkcí však přetrvávaly stejně jako v době jeho předchůdce. V Milevsku se s provizorním stavem museli spokojit téměř dva roky, teprve Amoenův nástupce Bernard Sutor ustanovil po polovině roku 1656 jako tamějšího administrátora člena želivského konventu a zároveň svého rodného bratra Norberta.^{39]} V Doksanech se nabízelo daleko elegantnější řešení, a sice prezentovat sestřám jako probošta ke zvolení Cyrila Hoffmana, který se během deseti let s vedením ženské komunity i hospodářstvím kláštera důkladně obeznámil. Samy sestry byly při Amoenově návštěvě Hoffmanově volbě nakloněny, byť v konventu nepanovala shoda – podle Voity se dvě řeholnice proti volbě postavily, a tato skutečnost byla během dramatických událostí v 60. letech používána jako argument pro zpochybnění její platnosti.^{40]} Hoffman byl nicméně na svátek

35] „*Domino Crispino ordinante Administrator Monasterii Milovicensis permansit, ad quem etiam urgente necessitate Milovicenses scribebant et mandatis ejus obtemperabant*“. SK Praha, sign. DC II 3bis – U. VOITA, *Liber II. annalium Dogaanae ab anno 1601*, s. 84.

36] NA Praha, ŘP Strahov, kniha č. 34 – *Ein Gedechnüss Schriftt das königliche undt junckfreüliche Stiffi Doxan*, s. 129.

37] K Plutzerovu působení v Milevsku Hedvika KUCHAROVÁ, *Milevská farnost v 17. století*, Jihočeský sborník historický 87, 2018, v tisku.

38] NA Praha, ŘP Strahov, kart. č. 326. Dopis Vavřince Weigla a Ondřeje Kellera Norbertu Amoenovi.

39] H. KUCHAROVÁ, *Milevská farnost*.

40] SK Praha, sign. DC II 3bis – U. VOITA, *Liber II. annalium Dogaanae ab anno 1601*, s. 85.

sv. Tomáše (21. prosince) 1654 zvolen sestrami proboštem a o dva dny později požádal konvent panovníka o jeho potvrzení v této funkci.^{41]}

Marie Salome Müllerová byla v té době těžce nemocná. Od začátku 50. let 17. století trpěla nemocí pohybového ústrojí, která jí znemožňovala chůzi, přesto se nechávala donést do chóru, aby mohla být přítomna na bohoslužbě („*auch an beyden Schenkeln 4 Jahre ein leydentlichen Schmerzen und offene Schaden gehabt, indoch sich vielmahl in das Chor tragen... bis auf die letzte Zeit bey dem Dienst Gottes erschienen und beygewehnet*“).^{42]} Zatímco tedy Plutzerova smrt přišla poněkud nečekaně, mohla převorka připravovat půdu své nástupkyni. Nejbližší spolupracovnice Müllerové již také dosáhly pokročilého věku – podpřevorce Kateřině Tröstové bylo pětasedmdesát, cirkátorce Hesterě Lobeské šedesát devět a novicmistrové Anně Kláře Schultzové čtyřiapadesát.^{43]} Už kvůli generační obměně bylo nutno hledat novou převorku mezi mladšími sestrami.

Mechanismus výběru převorky a obsazování úřadů nám zůstává do značné míry skryt, počátkem 18. století hrál klíčovou roli probošt, jistě však nikoli bez předchozího srozumění se sestrami.^{44]} V 50. letech 17. století si však zřejmě sestry převorku volily. Poslední čtvrtina roku 1654 tedy probíhala v Doksanech ve znamení horečného jednání o tom, kdo povede komunitu – nejprve jako nástupce zemřelého probošta, potom, mezi Marií Salome a Hoffmanem, o osobě nové převorky. Hypotéza, že Marie Salome měla k Julianě mimořádný vztah, má jedinou poněkud pochybnou oporu v rukopisu životů sester (k němu viz dále v textu tohoto příspěvku). Podle charakteristického písma byla písarkou a zčásti i autorkou po dobu svého působení v Doksanech právě Juliana, život Marie Salome v první vrstvě záznamů je jako jediný formulovaný v první osobě („bin ich“). Dosazení Juliany do úřadu převorky a související výměna úřadů je zaznamenána až v další vrstvě (ta však jako celek mohla vzniknout s odstupem několika let), samotný rukopis pak byl velmi pravděpodobně založen až po posledním návratu sester do Doksán. Je otázkou, jestli nejstarší vrstva je přepisem záznamů, kterým převorka Julianu pověřila, nebo jestli obě ženy na jejím sestavování spolupracovaly – tím by bylo možné vysvětlit i drobné odchylky v písmu, byť provedení vcelku vyhlíží velmi kompaktně. Rozlišit v ní dvě ruce – Marie Salome a Julianinu – se jeví jako sporné.^{45]} Marie Salome Müllerová zemřela 6. ledna 1655, o dva měsíce později, 7. března, byla Juliana dosazena do úřadu převorky. Její podpřevorkou se stala Anna Klára Schultzová (staričká Kateřina Tröstová zemřela v listopadu téhož roku), cirkátorkou Kateřina Duldová.

41] NA Praha, Archiv pražského arcibiskupství, kart. č. 2125.

42] NK Praha, *Statuta*, fol. 34v.

43] Tamtéž, fol. 35 (Kateřina Tröstová), fol. 36 (Hesterě Lobeská) a fol. 40 (Anna Klára Schultzová).

44] H. KUCHAROVÁ, *Kláster premonstrátek v Doksanech*, s. 219–221.

45] Příkladím se k názoru, že záznamy až do první poloviny 80. let 17. století psala pouze Juliana. Potvrzuje to i výrazně odlišné písmo dopisu Marie Salome Müllerové Kryšpinu Fuckovi z roku 1650. NA Praha, ŘP Strahov, kart. č. 170.

V roce 1656 zemřel strahovský opat Norbert Amoen. Jeho nástupci Bernardu Sutorovi byl popřán jenom krátký opatský úřad; po jeho smrti byl 11. listopadu 1658 do čela Strahovského kláštera zvolen Vincenc Makarius Frank. Začala tím jedenáctiletá éra sporů, které vedl Frank s řadou církevních i světských institucí, preláty české a moravské cirkárie nevyjímaje, ve snaze ne právě citlivým způsobem obhájit, případně na úkor jiných rozšířit práva Strahovského kláštera. Jedním z terčů se stal i Cyril Hoffman (není přitom vyloučeno, že napětí mezi oběma muži bylo staršího data, už vzhledem k Hoffmanově volbě do proboštského úřadu, považovaného za prestižní post). Rozbor sporu, v němž figurovala řádová generální kapitula, pražský arcibiskup kardinál Arnošt Vojtěch Harrach i místopředsednictví, by vydal na samostatnou studii. Jeho jádrem bylo definování práv strahovského opata vůči doksanskému proboštovi a konventu; skončil až smrtí obou protagonistů v roce 1669 (Cyril Hoffman zemřel 15. února, Vincenc Makarius Frank 21. listopadu). V naší souvislosti nás zajímá především role Juliany.^{46]}

Z dostupných pramenů je zřejmé, že stála na straně Cyrila Hoffmana a obhajoby práv doksanského kláštera. Byla však po celá 60. léta převorkou? Víme, že k jejímu sesazení Frankem došlo několik měsíců po Hoffmanově úmrtí v důsledku toho, že odmítla přistoupit na opatem vnucovaná pravidla volby nového probošta. Opat jí během své přítomnosti v Doksanech 30. července 1669 „exsolvi a prioratu“, nařídil rezignaci a vedení konventu prozatím svěřil podpřevorce Anně Kláře Schultzové, již měly pomáhat Marie Viktorie Infeldová a Concordie Wolfwiesserová.^{47]} Až do dalšího rozhodnutí nesměla Juliana opustit svou celu, stejný trest postihl i Lucii Agstellerovou. Pokořující situace trvala čtyři měsíce, k Julianinu osvobození a opětovnému uvedení do úřadu došlo až na začátku prosince, dva týdny po úmrtí strahovského opata.^{48]}

V zápisech týkajících se jejího vlastního života, psaných její rukou (ale stylizovaných ve třetí osobě), se však jako datum první rezignace uvádí 17. červen 1659 („*in Gegenwahr Herrn Herrn General Vicarii Mathei Paul undt Herrn Viti Roslers Visitatoris freywilliglich resiniret*“).^{49]} V tento den byla zároveň do úřadu převorky dosazena Kateřina Duldová, v letech 1655–1657 cirkátorka, od roku 1657 kantorka.^{50]} Bohužel, ani doksanské, ani strahovské anály průběh vizitace v Doksanech vůbec nezmiňují a Frankův deník se dochoval až od roku

46] Sporem se zatím nejpodrobněji zabývali bratři Václav a Antonín VINŠOVI ve strojopisu *Dějiny kláštera premonstrátek v Doksanech u Roudnice n. L.* z roku 1948, s. 276–307. Vinšové znali většinu relevantních pramenů, bohužel jejich práci z metodologického hlediska naprosto znehodnocuje skutečnost, že vůbec nepoužívali citační aparát.

47] SK Praha, sign. DJ III 1 – Vincentius Macarius FRANK, *Diarium actionum et occupationum*, s. 1099–1100.

48] V. a A. VINŠOVI, *Dějiny kláštera premonstrátek*, s. 305–306.

49] NK Praha, *Statuta*, fol. 49r.

50] Tamtéž, fol. 46r.

1661.^{51]} Vizitace klášterů v celé cirkárii probíhaly v návaznosti na provinciální kapitulu konanou mezi 11. a 16. květnem 1659 ve Schläglu a po odchodu z Doksan zamířili vizitátoři, generální vikář a zároveň opat kláštera sv. Vincence ve Wroclawi Matouš Paul a opat želivského kláštera Vít Rössler, na Strahov, který vizitovali od 20. června.^{52]} Hoffman se z provinciální kapituly omluvil. Do protokolu bylo zaneseno napomenutí, aby se příště nevyhýbal prospěšným řádovým setkáním, aby co nejdříve opatřil řeholnicím nové řádové breviáře, aby neustanovoval jako zpovědníky jiné než řádové kněze a sám nezastával trvale tuto funkci.^{53]}

Podle vlastních slov se Juliana vrátila do funkce 26. února 1666. Ani Frankův deník, ani doksanské či strahovské anály tuto událost nereflktují. Zůstává tedy otázkou, co o výměně rozhodlo – možná tlaky ze strany strahovského opata i probošta, způsobené probíhajícím sporem, a vyhrocující postoje jednotlivých sester, což Kateřinu Duldovou stavělo do neúnosně exponované situace, možná i zdravotní stav dosavadní převorky. Zemřela v předvečer svátku sv. Máří Magdalény (21. července) 1669, byť údajně před smrtí ležela pouze pět dní.^{54]} Nakažlivým onemocněním, „katarem“, trpěla v těch dnech větší část doksanského konventu. Frank osobně si Kateřiny cenil, byla to „výjimečně zbožná panna bezúhonného života a jednání, v různých sporech vždy věrná strahovským“.^{55]} Prosazoval-li Duldovou Frank, muselo mezi oběma ženami jistě vznikat kvůli odlišným postojům napětí. O týden později Frank sesadil Julianu, o jejím názoru na opatův zásah však vypovídá skutečnost, že ve svém životopisu toto druhé opuštění funkce vůbec nezmiňuje. Jak domácí vězení, tak prozatímní svěření pravomocí podpřevorce s pomocnicemi svědčí spíše o odmítnutí rezignace a po úmrtí probošta Hoffmana i Kateřiny Duldové o nedostatku vhodných zájemkyň, které by mohly na převorskou funkci s Frankovou podporou kandidovat.

Byť se v rámci sporu prezentuje Juliana jako sebevědomá žena, která nehodlala ustupovat podle jejího názoru nepřiměřeným požadavkům, jako představená asi byla pro většinu sester přijatelnou osobou. Převorkou totiž zůstala až do své smrti 10. prosince 1692. Zápis o jejím úmrtí v nekrologiu mimo jiné hlásá „*obedientiam Priorissae laudabiliter obivit*“.^{56]} Přežila tak ještě další dva

51] V Národním archivu ve fondu ŘP Strahov se pod inventárním číslem 25 dochovala kniha vizitací, ale až od roku 1670.

52] SK Praha, sign. DJ III 2 – *Annales Strahovienses 1140–1669*, s. 500. Ulrich G. LEINSLE, *Schlägl als Ort von Provinzialkapiteln und Prälatenkonventen 1642–1659*, in: Ulrich G. Leinsle – Petrus A. Bayer (Hg.), *Stift Schlägl. Beiträge zu Geschichte und Kultur*, Schlägl 2019, s. 111–136.

53] Johannes B. VALVEKENS (ed.), *Capitula Provincialia Provinciae Bohemiae, Moraviae, Austriae ac Silesiae O.Praem. 1641–1727*, Averbode 1960, s. 83.

54] NK Praha, *Statuta*, fol. 46v.

55] „*Virgo haec singulariter devota, integrae vitae et conversationis, Strahoviensibus inter diversae factiones semper fidelis*“. SK Praha, sign. DJ III 1 – V. M. FRANK, *Diarium actionum et occupationum*, s. 1096: záznam k 22. 7. 1669.

56] SK Praha, sign. DH II 28 – *Necrologium Doxanense (Julius – December)*, fol. 327r.

strahovské opaty (Jeronýma Hirnheim a Hyacinta Hohmanna) a čtyři probošty (Štěpána Kielmanna, Hyacinta Hohmanna, Dominika Girntha a Františka Waldhausera). Pokud mezi ní a spolusestrami existovaly v konkrétním období obtížně překonatelné třecí plochy, byl jejich příčinou zmiňovaný spor, v němž, jak lze předpokládat, oba mužští protagonisté záměrně štěpili skupinu žen a pokoušeli se je přesvědčit pro tu či onu stranu.

Dědictví paměti

Opis listu určeného Julianině neteři, zmíněný na začátku tohoto příspěvku, nám ukazuje doksanskou převorku v roli aktivní tvůrkyně rodové paměti. Uchovávaní *memoriae* Juliana tedy provozovala ve třech rovinách: čistě osobní, související s její příslušností k zemské šlechtě a s respektem k předkům v otcovské a mateřské linii; za druhé řeholní, vyplývající z její funkce převorky konventu a s předáváním a rozvíjením tradice společenství jako souboru jednotlivců putujícího v čase, jehož trvání však přesahuje omezenou dobu lidského života; a za třetí v rovině tvorby oficiální narace, která trvale zachycuje navenek (byť veřejnosti může být relativně uzavřený okruh čtenářů) „kanonický“ příběh řeholní instituce. Postupně budeme věnovat pozornost všem třem rovinám.

Rodová paměť

Kromě zmíněného listu genealogického obsahu je zajímavým svědkem rozvíjení Julianiny rodové paměti doksanské nekrologium. Středověký rukopis, datovaný do roku 1373, využívaly premonstrátky téměř tři sta let. V roce 1676 byl pergamenový svazek přepsán do nového dvousvazkového nekrologia a vyřazen z běžného užívání.^{57]} V nejmladší vrstvě středověkého nekrologia nalezneme šest záznamů o úmrtí vztahujících se (hypoteticky) k sekerkovskému okruhu:

- k 17. červnu paní Anna Kateřina Sekyrková (*domina Anna Kattarina Sekirkin*). Záznam postrádá vročení, následující záznam je vročen do 1642.^{58]}
- k 2. červenci urozená panna (*nobilis virgo*) Anna Juliana de Geldenwigt s vročením 1664 (v Emlerově edici chybně 1669)^{59]}
- k 22. červenci urozený pán Fridrich Sekerka (*generosus dominus*

57] Středověký rukopis Martyrologium et necrologium Doxanense je dnes uložen v Národní knihovně pod signaturou XIII D 25. Edici rukopisu vydal v roce 1884 Josef EMLER (viz pozn. 17).

58] NK Praha, *Martyrologium et necrologium*, fol. 59v (J. EMLER, *Necrologium*, s. 113).

59] NK Praha, *Martyrologium et necrologium*, fol. 60v (J. EMLER, *Necrologium*, s. 115).

Fridericus Sekerka) s vročením 1632. Pouze u tohoto záznamu je připojena formule *cuius anima requiescat in sancta pace*.^{60]}

- k 12. srpnu paní Juliana Sekerková rozená hraběnka Šliková (*domina Juliana Sekerkin nata comitissa de Schlikin*) s vročením 1632^{61]}
- k 17. srpnu slečna Polyxena z Kolovrat (*Polixena herula de Collovrat*), záznam je bez vročení^{62]}
- k 19. říjnu panna Leonora Sekyrková (*virgo Leonora Sekirkin*) s vročením 1634^{63]}

Záznamy o úmrtí blízkých příbuzných sester, zpravidla rodičů a sourozenců, jsou v nekrologiu poměrně častým jevem. Nešlo však o „automatickou“ záležitost na základě pokrevního příbuzenství, záznam indikuje duchovní sepětí s klášteřem a prokazovaná materiální i nemateriální dobrodiní. Tyto zápisy byly pořizovány během života sestry, nikoli zpětně. Sama Juliana zřejmě „přispěla“ (byť zřejmě ne vlastnoručně) do nekrologia záznamem o úmrtí svého polorodého synovce Jaroslava Julia Libštejnského z Kolovrat ke dni 18. září^{64]} a svého příbuzného Jana Jiřího de Geldenwigt k 30. listopadu (s vročením 1688).^{65]} Záznamy z třicátých let se tedy zdají naznačovat tehdejší poměrně úzké spojení části rodu Sekerků s doksanským klášteřem, jehož plodem bylo Julianino přijetí řeholního roucha.

Jsou psané shodným nebo minimálně velice podobným písmem indikujícím nepříliš vypsanou ruku, písařské obtíže však mohly být zčásti způsobeny nezvyklým psacím materiálem (pergamenem) a nutností přizpůsobit výšku písma. Jednoznačně lze identifikovat pouze Julianiny rodiče. Část zápisu týkající se úmrtí Julianina otce byla zřejmě vyradýrována a na místo původního textu bylo dopsáno „*Generosus Dominus*“ se jménem „*Fridericus*“ zasahujícím do okraje listu, příjmení „*Sekerka*“ na dalším řádku bylo zjevně součástí původního textu. Zápis o úmrtí slečny z Kolovrat zařazujeme do sekerkovského okruhu pouze na základě znalosti existence Julianiny nevlastní sestry. Panna Leonora a paní Anna Kateřina vzbuzují pochybnosti poněkud odlišným tvarem příjmení (*Sekerkin* x *Sekirkin*), ale sama Juliana se někdy podepisovala *Sekirkin*.^{66]} Jejich příbuzenský vztah k rodině doksanské převorky zůstává nezjištěn.

60] NK Praha, *Martyrologium et necrologium*, fol. 61v (J. EMLER, *Necrologium*, s. 118).

61] NK Praha, *Martyrologium et necrologium*, fol. 63r (J. EMLER, *Necrologium*, s. 121).

62] NK Praha, *Martyrologium et necrologium*, fol. 63v (J. EMLER, *Necrologium*, s. 122).

63] NK Praha, *Martyrologium et necrologium*, fol. 67v (J. EMLER, *Necrologium*, s. 133).

64] SK Praha, sign. DH II 28 – *Necrologium Doxanense*, fol. 161r: „*Obiit Anno Millesimo sexcentesimo octuagesimo sexto Illustrissimus Dominus Jaroslaus Julius Liebsteinsky a Kolowrat, Dominus in Lieboritz et Schelesen, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Consiliarius, Venerabilis Virginis Priorissae Julianae Dominus Patruelis.*“

65] SK Praha, sign. DH II 28 – *Necrologium Doxanense*, fol. 307r: „*A. 1688 30. Novembris obiit praenobilis et generosus Dominus Joannes Georgius a Geltenwigt.*“

66] V tomto tvaru je podepsaná na svém profesním lístku: NA Praha, ŘP Strahov, kart. č. 172. Formulí slibu psal Norbert Amoen z Amelunxen, na Julianě vlastnoručním podpisu je patrný přepis na tvar „*Sekirkin*“.

Logické závěry nabourává záznam o úmrtí Anny Juliany de Geldenwigt, za nímž následuje záznam o úmrtí tepelského opata Ondřeje Ebersbacha s vročením 1629, přičemž k zápisu Anny Juliany bylo na okraj připsáno vročení 1664. Jelikož jednotlivé záznamy byly psány za sebou, bez vynechávek a mezer, jeví se jako pravděpodobné vysvětlení, že údaj o Ebersbachově smrti byl doplněn až po roce 1664, při redakci nekrologia, která snad vedla k rozhodnutí celé jej přepsat. Anna Juliana mohla být dcerou z manželství Anny Kateřiny a Jana Jiřího de Geldenwigt, tedy převorčinou neteří, či o příbuznou jejího švagra; užití jména „Juliana“ však svědčí spíše první možnosti.

Bez znalosti mechanismu tvorby zápisů do nekrologia, zvláště v posledních desetiletích před jeho uzavřením, zůstává geneze záznamů Julianiných příbuzných nerozluštitelná. Pokud zápisy o úmrtí jejich rodičů vznikly skutečně roku 1632 nebo krátce po něm, před příchodem Juliany do kláštera, svědčily by o úzkém sepětí obou manželů s komunitou premonstrátek. Nelze však vyloučit ani možnost, že byly doplněny až později, na Julianinu žádost, nebo že je dokonce, již jako převorka, dopsala sama. Texty byly beze změny převzaty do nového nekrologia. Podařilo se jí bezděky tímto zakotvením členů vlastní rodiny v paměti řeholní instituce prozradit obavy o spásu duší během života ne zcela „pravověrných“ blízkých, jimž mohly modlitby doksanských řeholnic zajistit věčný život?

Paměť společnosti

Rukopisu uloženému v Národní knihovně v Praze a obsahujícímu životy sester věnovala autorka tohoto příspěvku již v minulosti pozornost.^{67]} Kodex kvartového formátu je sám o sobě konvolutem, první část tvoří německý překlad řádových statut určený sestřám a datovaný do období proboštského úřadu Hyacinta Hohmanna (1678–1679),^{68]} druhou část životopisy sester. Kdy byly obě části svázány dohromady, nelze říci. Jak už bylo dříve řečeno, iniciátorkou životů sester byla zřejmě Maria Salome Müllerová (záznam formulovaný v první osobě), písáčkou však byla Juliana Alžběta. Při podrobnější četbě záznamů zarazí skutečnost, že v nejstarší vrstvě nalezneme pouze jména sester, které zemřely po 11. únoru 1652 včetně, tedy po skonu Anny Františky Sultzböckové, jež řadu zesnulých zahajuje. Tyto okolnosti nicméně spíše potvrzují hypotézu, že kniha byla založena po návratu sester z válečných vyhnanství, jinak by se do ní jistě dostala i jména a životy sester zesnulých mimo klášter (poslední z nich byla konvrška Barbora Königová, která zemřela v Praze v Questenbergovském domě

67] Viz pozn. 34.

68] Ulrich G. LEINSLE, *Eine deutsche Übersetzung und eine Bearbeitung der Statuten von 1630 aus dem Frauenstift Doksany/Doxan*, *Analecta Praemonstratensia* 94, 2018, s. 71–88.

16. června 1646).^{69]} Julianino písmo lze snadno identifikovat až do počátku 80. let, bez přerušení jinou rukou, což svědčí o tom, že knihou disponovala i během převorského úřadu Kateřiny Duldové. Před polovinou 80. let se ruka mění. Lze předpokládat, že zhoršení zdravotního stavu už neumožňovalo Julianě vládnout tak dobře perem, byť tato změna mohla proběhnout později (za předpokladu, že záznamy byly doplňovány zpětně, s delší pauzou).

Jednotlivé životy zachycují data narození, příchodu do kláštera, obláčky, slibů, velace, ustanovení do důležitějších úřadů a úmrtí. Právě smrt byla příležitostí k sestavení uceleného rozsáhlejšího textu, který popisoval okolnosti odchodu z tohoto světa (ve spojitosti s ideálem *bonae mortis* křesťana vůbec a řeholníka zvláště) a ctnosti zesnulé. Osobnější vzpomínku věnovala Juliana prakticky každé řeholnici, jistou indicií naopak je, pokud tyto řádky chybí. Jde o čtyři nebo pět sester, mezi nimiž je i Kateřina Duldová. Pozorovatelnou tendencí je zestručňování zápisů od poloviny 80. let, kdy už Juliana nepsala záznamy vlastnoručně.

O předpokládané užší vazbě mezi Julianou a Marií Salome svědčí elogium, které sestavila nová převorka své předchůdkyni. Kromě podrobností o nemoci a smrti a chvály její zbožnosti shrnuje její statečnost během válečných vyhnanství: „...*sie hat viel gelietten in unterschiedlichen Feindes Vorfällen, viel Sorg und Kummernüs ausgestanden, und ihr geistl. Künder in den Fluchten treylich ermahnet und bey sammen gehalten, dass darinn keines zerstreyet noch verlohren worden, sondern durch alle Gefahr des Weges in ihr Profess Haus eingeführet...*“^{70]} Juliana si také cenila blízkých spolupracovnic Müllerové ve vedení kláštera; Kateřinu Tröstovou charakterizovala jako „*ein sehr andechtige Jungfrau*“.^{71]}

Válečné zážitky představovaly pro ženy, které v doksanském klášteře žily ve 30. a 40. letech 17. století, formativní zkušenost, která jejich generaci stmelovala a postupem doby se jistě stávala prvkem vydělujícím je od (ve smyslu mimořádného strádání, nebezpečí, a projevené odvahy a zbožnosti) mladších spolusester. Výslovně zmiňuje Juliana tyto zásluhy u Anny Františky Sultzböckkové: „...*sie bey Chur Sachsischen auch Panirischen und König Merksischen Einfallen viel Mühselikeit ausgestanden auch grosse Trey dem Closter und ihren geistlichen Schwestern erzeigt mit hin und wird schreiben ballt an diesen ballt an innen Obristen auch mündlich, die furiosische Soldaden gemilterdt und nicht gescheyet ob ihr ein Schaden begeben machte, sondern aus Lieb gegen allen ihren geistlichen Schwestern undt geistl. Mutter sich gern [...]* gewaget.“^{72]} Dalším případem byla Marie Viktorie Infeldová, od roku 1671

69] NA Praha, ŘP Strahov, kniha č. 33 – Norbert AMOEN, *Memoriae scriptum pro Deo sacratis virginibus ac canonissis Doxanensibus*, s. 228.

70] NK Praha, *Statuta*, fol. 34v.

71] Tamtéž, fol. 35r.

72] Tamtéž, fol. 44.

podpřevorka, které se dostalo uznání i za vedení chórového zpěvu. Infeldová zemřela v roce 1687 a záznam o jejím úmrtí již není zapsán Julianinou rukou, patrně se však na formulování elogia podílela.^{73]} O laické sestře Felicitas Barboře Bintzové převorka napsala: „*Diese Jungfrau hat in der Zeit der Flucht, so sie zu zweyen mahlen mitgewest als balt nach ihren ein Gang des Closters das ist 1642 und wirdt nach ihre Einkleydung in der Flucht wird in weltliche Kleider verkladet worden. Und dem Conuent zu nutzen in der Stat Prag zum einkäuffen undt anderen Vorrichtungen ausgeschibt worden.*“^{74]}

Velkou pozornost ovšem věnovala Juliana i úmrtím sester, k nimž měla zjevně bližší vztah. K Lucii Agstellerové, jež s ní zřejmě sdílela názory na diskutabilní zásahy opata Franka a spolu s ní byla v druhé polovině roku 1669 postrestána, si zapsala popis jejího umírání, jemuž byla přítomna, poznamenaného domněnkou tehdejšího probošta Dominika Girtha, že Lucie tak brzo neumře, a proto není třeba spěchat na viatikum, a on sám se může zúčastnit procesí na den sv. Marka, aniž by odchod řeholnice z tohoto světa zmeškal.^{75]} Velmi pozitivní hodnocení vložila i do vzpomínky na Marii Concordii Wolfwiesserovou: „*In ihren Leben wahr sie ein fromme Gottselige andechtige Jungfrau, die Gehorsamb absonderlich ergeben undt was das fürnemste ist einträchtig stil und fridsamb mit allen ihren Schwestern.*“^{76]} O něčem vypovídá, že lidsky přátelské vztahy měla – alespoň podle elogií – i k sestřám, které byly po jejím druhém sesazení pověřeny vedením komunity. Opoziční křídlo asi zaniklo smrtí Kateřiny Duldové a tváří tvář nevyzpytatelným Frankovým plánům ohledně volby nového probošta po Hoffmanově smrti se sestry semkly dohromady.

Ať už byl podíl Marie Salome na založení knihy jakýkoli, určující podobu jí vtiskla Juliana. Tímto způsobem kultivovaná paměť řeholního společenství vykračuje z rámce jmen připomínaných ve středověkých nekrologiích k individualizovaným vzpomínkám v horizontu duchovního životopisu, kde jsou klíčovými momenty růst v Bohu, služba společenství a „narození pro nebe“ – smrt. Ukázněná pisatelka pak přechází mlčením okamžiky a vlastnosti, které vnímá negativně nebo odsuzuje; životopisy nejsou dějinami sporů v konventu. Tmelícím tématem nejstarší vrstvy se stalo válečné utrpení a zásluhy jednotlivých sester v tomto nebezpečném času. Juliana v tomto směru rozvíjí kronikářské texty Norberta Amoena z Amelunxen, vzpomínky spojuje s jednotlivými, konkrétními jmény.

Otázkou přirozeně zůstává, jaká byla funkce knihy v rámci konventu, zda sloužila pouze pro zápisy vyhotovované převorkou nebo jí pověřenou sestrou, nebo zda se z životů i četlo. Prokazatelně ji však na začátku 20. let 18.

73] Tamtéž, fol. 50v.

74] Tamtéž, fol. 51.

75] Tamtéž, fol. 48v.

76] Tamtéž, fol. 56v.

století použil při práci na doksanských análech Urban Voita, který opsal překlad řádových statut a na základě životů sestavil tabelární přehled sester.^{77]} V té době byl rukopis ještě „živý“, sestry do něj stále zapisovaly v Julianiných intencích. Posledním regulérním záznamem byla velace Rosalie Geylové a Sidonie Foitové 8. září 1734. Do rukopisu pak byla sporadicky doplňována úmrtí sester (naposledy z roku 1755), ale jako takový byl opuštěn. Je otázkou, jestli se tak stalo kvůli založení nové knihy, která se do dnešních dnů nedochovala (lze předpokládat, že by si ji v roce 1782 odnesly sestry ze zrušených Doksan), nebo kvůli malému zájmu převorky a sester o tuto formu, která snad mohla být vnímána již jako nevyhovující.

Historiografka

Dříve, než budeme analyzovat, v jaké míře a jakým způsobem se Juliana realizovala jako historiografka svého kláštera, nebude od věci připomenout si vývoj doksanské historiografie v raném novověku jako takové. Na jejím počátku stojí dvě německy psané kroniky Norberta Amoena z Amelunxen, které na širším pozadí válečných událostí líčí utrpení a vyhnanství sester v letech 1632–1648. Těžiště spočívá v době, kdy zastával úřad doksanského probošta, věnuje se však i období, které mohl znát z autopsie (od roku 1629 byl ve Strahovském klášteře pomocníkem novicmistra, od 1633 podpřevorem). Naopak, i když zmiňuje počátek stavovského povstání v roce 1618, úplně pomíjí vše, co se v této době odehrálo v Doksanech.^{78]}

Sporem mezi opatem Frankem a proboštem Hoffmannem utrpěla doksanská historiografie těžkou ránu. Kdokoli by se po roce 1670 pokoušel psát dějiny kláštera, musel by k poměrně čerstvým událostem, interpretovaným pamětníky jistě různým způsobem, zaujmout stanovisko a možná jítit staré krivdy. Nový impuls dostalo v Doksanech psaní historie až za probošta Josefa Míky (v úřadu 1709–1733). Vzdálenost padesáti let byla už dostatečně dlouhá na to, aby mohly být tehdejší události posuzovány nezaujatě a s chladnou hlavou. Nicméně Míka ponechal zpracování analů svému spolubratrovi Urbanu Voitovi, faráři na doksanské inkorporované faře v Kmetiněvsi, a jeho rukopis z počátku 20. let 18. století hojně využil v knize *Das ruhmwürdige Doxan*, vydané u příležitosti stého výročí přenesení ostatků svatého Norberta (do Doksan) v Litoměřicích roku 1726.^{79]} Přes analistické snahy probošta Benedikta Bayera z let 1733–1742

77] SK Praha, sign. DC II 3bis – U. VOITA, *Liber II. annalium Dogaanae ab anno 1601*, s. 240–246.

78] Obě kroniky převyprávěl Cyril Antonín Strka ve výše citovaném článku *Doksanský klášter za třicetileté války v Čechách*. Příspěvek byl zamýšlen jako zveřejnění dosud neznámých faktů k poměrům během válečných let, přičemž rukopisy jako takovými se autor nezabýval.

79] SK Praha, sign. DC II 3 a DC II 3bis – Urbanus VOITA, *Liber I. annalium a Liber II. annalium*. Josef MÍKA, *Das ruhmwürdige Doxan*, Litoměřice 1726.

venašel Voita stejně pilného pokračovatele, a proto byla další kniha doksanských *memorabilií* založena až v roce 1773, necelých deset let před zrušením kláštera.^{80]}

Hlavním Julianiným inspirátorem byl zjevně Norbert Amoen z Amelunxen. Jeho kronikářské záznamy z období třicetileté války se dochovaly ve dvou rukopisech, které však nemají zcela stejnou strukturu.

Rukopis uložený dnes pod inventárním číslem 33 ve fondu Řád premonstrátů – Strahov v Národním archivu obsahuje Amoenovy paměti k letům 1618–1648, *series* doksanských proboštů, soupis doksanských sester (poslední je zmíněná Barbora Königová) a inventář doksanských privilegií.^{81]} Rukopis s inventárním číslem 34, uložený tamtéž, obsahuje Amoenovy paměti, avšak pouze do roku 1640. Od roku 1642 v nich pokračovala Juliana Alžběta, jež je dovedla až do roku 1683. Proboštův text je Amoenovým autografem a je datován do roku 1642.^{82]} Texty byly primárně určeny sestřám: „*Man hette dießes undt andere Sachen auf lateinisch beschrieben, weile es aber die Junckfrauen Christi nicht verstanden hetten, also hab ich mihrs belieben laßen, teutsch aufs Papir zu setzen, damit die Junckfrauen Gott danckbahr sein, wan si leßen werden undt zu gemuht sehen, wi wunderbahrlich si bis dato erhalten in so schweren Kriegen.*“^{83]} Dvojí provedení by napovídalo, že jeden rukopis (patrně č. 34) měly sestry v konventu, zatímco druhý sloužil proboštovým potřebám (svědčil by o tom i inventář privilegií).

Julianin text zjevně vznikl postupně, v několika celcích, napsaných s časovým odstupem. Poslední události zaznamenala po 22. květnu 1683 a tato datace dobře koresponduje se skutečnostmi zjištěnými v rukopisu životů sester. Písmo osmašedesátileté ženy je neroztřesené, pevné; můžeme se tedy domnívat, že zlom, který jí znemožnil dále psát, přišel náhle a nečekaně. Zatímco v záznamech týkajících se sester pokračovala Julianou instruovaná náhradnice, kronika zůstala bez pokračovatelky. Sám text má několik částí, které se liší svým charakterem i žánrem. Na válečnou kroniku navazují de facto *gesta praepositorum*, s výjimečnou pozorností věnovanou Cyrilu Hoffmanovi. Ke zprávě o jeho úmrtí, stejně jako k úmrtí Štěpána Kielmanna, je připojen seznam sester. Do tohoto textu je vložena zpráva o onemocnění a zázračném uzdravení doksanské řeholnice Maxmiliány Zásmucké vztahující se k rokům 1677–1678. Zprávu o moru k roku 1680 obohatil soupis počtu poddaných, které nákaza zahubila v jednotlivých vesnicích kláštera.

80] NA Praha, ŘP Strahov, kniha č. 35 – Gabriel A. SCHÖTTNER, *Memorabilium Doxanensium continuatio ab anno 1773*.

81] NA Praha, ŘP Strahov, kniha č. 33 – Norbert AMOEN, *Memoriae scriptum pro Deo sacratis virginibus ac canonissis Doxanensibus*.

82] NA Praha, ŘP Strahov, kniha č. 34 – *Ein Gedechnüss Schriftt das königliche undt junckfreüliche Stifft Doxan*. Julianin text se nachází na s. 119–142 a následně (od smrti Jeronýma Hirnheimy) na s. 153–155.

83] NA Praha, ŘP Strahov, kniha č. 33 – N. AMOEN, *Memoriae scriptum*, fol. 228v.

I když identifikace písarské ruky je nesporná, lze si položit otázku po míře Julianina autorství vzhledem k jednotlivým částem. Straka zastával názor, že základem válečné kroniky mohly být paměti Marie Salome Müllerové.^{84]} Spíše můžeme uvažovat o určité formě kolektivního autorství, kdy jeden člen společenství propůjčí písemnou formu vzpomínkám, které jsou v komunitě sdílené a k nimž všichni přispívají podrobnostmi. Tento způsob zaznamenání události objevíme během pronásledování řeholí komunistickým režimem ve 20. století.^{85]} Počínaje událostmi 50. let 17. století můžeme za autorku považovat Julianu.

Historie válečných utrpení psaná Julianinou rukou začíná útekem do Prahy v listopadu 1642, dále líčí poměry v Doksanech během nepřítomnosti sester a úmrtí kaplana Michaela Vogta, který v únoru 1644 nešťastnou náhodou spadl do Ohře a utopil se. Vyjmenovány jsou čtyři sestry, které zemřely během pražského pobytu v letech 1643–1644. Poměrně podrobně je popsán návrat do Doksán v dubnu 1644. Sestry tehdy kromě strahovského opata Kryšpína Fucka doprovázel také Cyril Hoffman, ustanovený do funkce zповědníka a provizora. Navazuje vypravování o útěku v lednu 1645, komplikace s ubytováním v Praze a pokus o obnovu alespoň omezeného hospodářství v Doksanech, který podnikl Hoffman v Amoenově režii. Pisatelka potom přechází rovnou k přepadení Prahy švédskými vojsky v létě 1648, k líčení obtíží, které z toho sestrám vzniklo, a k odchodu z obsazeného města do Doksán. Vypravování se soustředí výhradně na události, které se bezprostředně týkaly konventu, chybí pasáže o celkové válečné situaci, jimiž rámoval svůj text Amoen. Hlavním tématem jsou odchody a návraty, nebezpečné cesty do vyhnanství a hledání útočiště; život konventu v dočasných obydlích nemá v popisu prostor. Je to koncept opakované záchrany, kterou Bůh poskytuje v nebezpečí – vyhnání z domova.

Důvodem pro zaznamenání druhé verze válečných zážitků, viděných z perspektivy sester, mohlo být rozdělení obou rukopisů. „Julianin“ svazek (dnes inventární číslo 34) sepsal Amoen před událostmi podzimu 1642, potom zřejmě nikdo neměl ke kronikářské činnosti chuť ani příležitost. Rukopis byl částečně opsán do svazku, který má dnes inventární číslo 33 a v tomto svazku v líčení událostí od roku 1640 až do roku 1648 opět pokračoval Amoen vlastnoručně, patrně až v závěru svého působení v Doksanech. Je otázkou, zda vůbec byla tato druhá verze sestrám po Amoenově odchodu do Želiva dostupná a zda se proto převorka Maria Salome nerozhodla doplnit s pomocí Juliany neúplnou první verzi. To je ovšem pouhá hypotéza. Mezi popisem návratu komunity do Doksán v roce 1648 a odchodem Amoena v roce 1649, na nějž plynule navazují řádky o působení probošta Plutzer a volbě Cyrila Hoffmana, není žádný viditelný

84] C. A. STRAKA, *Doksanský klášter*, s. 1.

85] Jedná se o vzpomínky na likvidaci klášterů a internaci řeholníků po dubnu 1950, uložené v Archivu Královské kanonie premonstrátů na Strahově v pozůstalosti Tadeáše Zdeňka Řeháka. Na základě určení rukopisu byl jejich autorem Gabriel Vlastimil Kofroň, kombinuje zde však své vlastní vzpomínky se zážitky spolubratří z různých míst.

šev, přinejmenším závěrečný úsek vyprávění o válečných dobrodružstvích přes zmínku o Plutzerově úřadu až k podrobnému vypsání Hoffmanových zásluh, jeho úmrtí a pohřbu, tvoří jeden celek, zakončený uprostřed stránky slovem *Amen*. Je proto možné stejně dobře přijmout hypotézu, že celek vznikl až v roce 1669, pro Julianu kritickým, a je dílem její koncepce, v níž válečné bědy a střídání proboštských úřadů netvoří pouhou chronologickou souslednost. Dovyprávěný válečný příběh je logickým východiskem Hoffmanova poslání, jímž je obnova válkou zdecimovaných Doksan. Hoffman se tohoto úkolu zhostí se svědomitostí a věrností a rozmnoží majetek kláštera (tento aspekt ležel Julianě i v zápisech věnovaných Kielmannovi, Hohmannovi a Girnthovi zvláště na srdci), což ho staví na čestné místo v řadě proboštů; mezi řádky: bez ohledu na všechny Frankovy útoky a zpochybňování pravomocí probošta.

Zvláštní místo má v textu poměrně rozsáhlý popis Hoffmanova úmrtí a pohřbu. Probošt zemřel 15. února mezi sedmou a osmou ráno. Předtím se vyzpovídal kapucínovi Metodějovi, jehož zároveň žádal, aby za něj sloužil mši a k přijímání mu podal čerstvě konsekrovanou hostii. Smrt však přišla rychleji, než čekal, duši vydechl během posledního pomazání, a zpovědník sloužil rekvíem. Ještě téhož večera bylo proboštovo tělo uloženo do rakve a rakev vystavena v kapli sv. Kandida po celých deset dní, aniž by kdokoli cítil zápach rozkládajících se tkání. Pohřeb se konal až 25. února za přítomnosti dvou strahovských a dvou želivských kněží a několika kapucínů. Byl jasný den, ale když vynesli rakev z kostelních dveří, náhle se zataáhlo a zvedl se silný vítr. Poté, co s rakoví obešli klášter a jinými dveřmi ji vnesli do kostela, vítr se utišil a na obloze se objevila veliká duha, která se rozpínala od vinice napříč nad kostely a místem, kde byl hrob, až k probošství, „*s krásnou, zázračnou a neznámou jasností*“ až asi do pěti hodin. Tento úkaz vzbudil ve všech přítomných útěšné pocity a považovali duhu za znamení milosti Boží. Téhož dne po večeři, když se začalo stmívat a řeholnice se odebraly do svých cel, spatřily ty panny, které to mohly ze svého příbytku upozorovat, že kostelní okna jsou plná světla. Pochopitelně se ulekly, jestli sakristánky nezapomněly zhasnout svíce. Obě sestry pověřené tímto úřadem, Johanna a Uršula, se vydaly do chóru. Nenašly žádné rozsvícené svíčky, ale spatřily, že světlo se šíří od koberce, jímž byl přikryt proboštův hrob, jako kdyby koberec hořel. Poslaly tedy do kostela, ale sakristán žádný oheň ani škody nenalezl. Tentýž úkaz se opakoval ještě 7. března. Sedmý den po pohřbu se objevila na oltáři v kapli sv. Kandida zapálená svíčka, a nikdo nedovedl říci, kdo ji zapálil. „*Věříme tedy, že ho milosrdný Bůh vzal k sobě a na věčnosti mu dal věčnou odměnu,*“ uzavírá Juliana.^{86]}

Podstatné je nejenom to, co Juliana napsala (tedy že na základě různých znamení je zřejmé, že Bůh přijal probošta milostivě do nebeského království, a že – implicity – by strahovský opat Frank neměl být k zesnulému a jaksi

86] NA Praha, ŘP Strahov, kniha č. 34 – *Ein Gedechnüss Schrifft*, s. 132.

v druhé řadě i k doksanskému konventu tvrdší než Všemohoucí), ale i to, co nenapsala. Frank se dozvěděl o Hoffmannově úmrtí již 16. února, ale zakázal, aby tato zpráva byla na Strahově ohlašována.^{87]} Písař strahovských análů Adrian Zorn vyjmenovává Hoffmannovy prohřešky („*Strahoviensi Matri suae diversa litium, et confusionem fastidia, et incommoda causavit, exteros in nostram ignominiam pro capellanis admisit, Strahovienses fratres suos cum despectu expedit, sacras virgines Strahoviae praesertim affectos graviter afflixit, rancore ferme usque ad finem vitae continuato*“^{88]}) a uvádí, že proto bylo zakázáno zvonit za něj při *officium defunctorum* zvony.^{88]} O tom však není v Julianině rukopisu ani zmínka, stejně jako o průběhu celého sporu, ani o jejím sesazení a domácím vězení v roce 1669. Až s odstupem shrnula vše do dvou odstavců, zamlčujíc přítom zcela svou roli, spolu se smírným řešením po Frankově smrti a po zvolení Jeronýma Hirnheimera do úřadu strahovského opata: sestry si mohou volit probošta, strahovský opat jim ovšem vždy navrhne tři vhodné osoby, z nichž si mohou vybírat. Toto mlčení lze pokládat za plod taktu i moudrosti ženy, pro niž osobně byly události 60. let 17. století příliš živé, než aby rozjitřovala stará nedorozumění – zejména když jistě znala slabé stránky a (nezdravé) ambice všech aktérů. Svou náklonnost Cyrilu Hoffmanovi, který jí byl jako zastávce privilegií a práv jejího kláštera bližší, dala najevo jinou formou, odhalující se čtoucímu plně až se znalostí všech okolností.

Závěr

V uměleckých sbírkách Strahovského kláštera se dochoval portrét, který podle tradice představuje Julianu Alžbětu.^{89]} Malba zobrazuje ženu středních let s živými očima a mírným úsměvem, obrácenou čelem k divákovi. Řeholní roucho prozrazuje módní vlivy 17. století, patrné především ve skládaném límci a zvláštním způsobem upevněném černém závoji. Žena pohodlně sedí, objemný bílý hábit stažený v pase přes škapulír širokým cingulem se blíží siluete dobového profánního ženského oděvu. Levá dlaň spočívá nad levým kolenem, pravé předloktí se opírá o stolec s rozloženými nepopsanými papíry, písářským náčiním a pečeti, prsty pravé ruky drží pero. Celek vzbuzuje dojem, jako by se řeholnice právě odvrátila od rozepsaného textu, aby odpočinula očím a promyslela si další formulaci, než začne nový list.

87] SK Praha, sign. DJ III 1 – V. M. FRANK, *Diarium actionum et occupationum*, s. 1035: „*Renunciatum fuit pridie Praepositum Doxani obiisse, sed inhibitum ne quid in Strahoviensi renunciaretur.*“

88] SK Praha, sign. DJ III 2 – *Annales Strahovienses 1140–1669*, s. 636. Sama zpráva je dost zvláštní v tom, že ve větě o zákazu zvonění je místo Hoffmannova jména uvedeno jméno Václava Vočického, který zemřel 21. ledna a o němž se anály vyjadřují veskrze pochvalně. Nejspíše se jedná o (záměrnou?) písářskou chybu.

89] Zde inv. č. O446.

Atributy, které si portrétovaná jistě sama vybrala, mluví pro správnost identifikace. Stěží by jiné předměty mohly Julianu charakterizovat lépe jako strážkyni a aktivní tvůrkyni řeholní i rodové paměti, znalou funkcí a forem písemné fixace minulých i aktuálních událostí, která spojuje minulost s přítomností a budoucností daleko přesněji a trvaleji než ústní tradice, a která, vykročíme-li z toku lineárního času, uchovává a usnadňuje také způsob komunikace člověka, ať jedince nebo společenství, s Bohem. Generace předků a jejich činy určovaly místo, jež zaujímala Juliana a její příbuzní ve světě; a znalost předků tradovaná v rodině a stavovské společnosti vytyčovala závazky k potomkům. Jména v nekrologiu opakovaná při modlitbách převyšovala linii pokolení v komunikaci, která oběma stranám, zesnulým i žijícím, dopomáhala dosáhnout věčné blaženosti. Životy doksanských sester v komemorativní rovině připomínají konkrétní ctnosti a projevy věrnosti společenství konkrétních žen zasazených v konkrétní době; ve vertikální „nadčasové“ rovině se jedná o konstrukci ideální klášterní komunity, jejíž tvůrkyně, žena podléhající antipatiím a afektům jako všichni ostatní, pomlčí o slabých stránkách a negativních vlastnostech svých spolusester, protože soud náleží pouze Bohu.

Doksanskou kroniku z let 1642–1683, ucelený historiografický tvar a z našeho hlediska tedy nejvíce ambiciózní Julianin počín (pro léta 1648–1683 je to jediný soudobý narativní text o historii Doksan), můžeme rozdělit na dvě části. První pro válečná léta, kde byla Juliana patrně jenom spoluautorkou, zaznamenává strádání konventu, který se ale znovu a znovu vrací do válkou vypleněných Doksan. Při sepisování činů proboštů z let 1648–1683 je Juliana méně v roli oslavující historiografky, než v roli představené, které z „mateřského“ úhlu pohledu náleží posouzení toho, jak „otcovsky“ plní jednotliví probošti své povinnosti vůči svěřenému konventu. Podobně jako v životech sester se vyhýbá třecím plochám. Její metodou je vystižení pozitivních momentů, zachycení toho, oč byl klášter obohacen, bedlivým zrakem pečlivé paní domu. Se čtenářem vede tichý, náročný dialog: podstatné je nejenom to, co se čte, ale také to, co napsáno *není*. Teprve propojení zaznamenaných událostí a záměrných zámlk zobrazuje minulou skutečnost v autorčiných intencích.

Život Julianiny generace rozhodujícím způsobem ovlivnila vleklá válka. Juliana s ní byla konfrontována od útlého dětství, podle všech indicií ji však vnímala v té době prizmatem strany, jejíž příznivci později vkládali své naděje do nepřátel doksanského kláštera (pomineme-li skutečnost, že v reálné rovině bylo nepřitelem *jakékoli* vojsko). Konfesní situace její rodiny, její proměny a okolnosti, které přispěly k Julianinu rozhodnutí vstoupit k doksanským premonstrátkám, nám zůstávají skryté. Válečné zážitky mladé ženy lze rekonstruovat právě počínaje jejím vstupem do kláštera. Strádání sester mělo také své světlé momenty: přinejmenším rozhodnutí probošta Amoena sepsat traumatizující zážitky

pro poučení a povzbuzení dalších generací řeholnic. Nebudeme snad daleko od pravdy, přijmeme-li hypotézu, že pro mladou ženu byl její představený v tomto směru inspirací, a snad on sám společně s převorkou Marií Salome povzbuzovali její sklony. Válečné zážitky zároveň komunitu stmelovaly a v pozdějších letech toto vědomí bezesporu upevňovalo sounáležitost těch, „kdo to zažili“. Je možné, že Hoffmanovo sebevědomí zčásti pramenilo z jeho nepromlčitelného podílu na ochraně a obnově Doksany a vzpomínky na to se později staly základem pro Julianinu skrytou apologii.

Na závěr je třeba zdůraznit, že oba Julianiny rukopisy (její autorství zapisů v nekrologiu, byť pravděpodobné, zůstává v hypotetické rovině) jsou anonymní. Určit se je podařilo víceméně náhodou, na základě několika Julianiných vlastnoručních dopisů.^{90]} V prostředí druhého kláštera premonstrátek v barokních Čechách, Chotěšova, se podobné texty psané sestrami nevyskytují. Juliana Alžběta se tak svou historiografickou činností vymyká svému řádovému okruhu, její souputnice v tomto směru ale můžeme hledat u svatojiřských benediktinek, karmelitek nebo členek řádů františkánské rodiny.^{91]}

Juliana Alžběta Sekerková of Sedčice, prioress of the Premonstratensian Canonry in Doksany, as the author of a chronicle from Thirty Years' War

Summary

In the 17th and 18th century only a few historiographical sources originated in the female Premonstratensian canonry in Doksany (abolished 1782). One of them was a chronicle from the Thirty Years' War. Its author was Nicholas Amoen of Amelunxen, provost of the canonry, and his work was continued by an anonymous author. Based on the palaeographical comparison the hand of this unknown author was attributed to Juliana Alžběta Sekerková of Sedčice (1615-1692), prioress of the canonry.

Juliana Alžběta Sekerková lived in the canonry from 1636, but she started writing her chronicle only after the end of the war, when she became the Doksany prioress. The first part of the chronicle covering events 1642-1648 was presumably compiled in cooperation with the whole religious community. Then

90] Cyril Antonín Straka znal bezesporu prameny, na jejichž základě se podařilo Julianinu ruku identifikovat, ale z pochopitelných důvodů se tak detailně Amoenovou kronikou nezabýval.

91] Nové objevy v tomto směru přinesl grantový projekt *Zdroje, formy a funkce monastické historiografie raného novověku v českých zemích*, č. GA 14-05167S. Publikovány budou ve slovníku Kateřina BOBKOVÁ-VALENTOVÁ – Jarmila KAŠPÁRKOVÁ (ed.), *Historiam scribere. Nástin řádové historiografie. II. Biografický slovník řádových historiků*, Praha – Olomouc 2018, v tisku. Heslo Juliana Alžběty Sekerkové na s. 627.

it continues as *gesta praepositorum*. The depiction of Cyril Hoffman, Provost of Doksany and his controversy with Vincent Macarius Frank, Abbot of the Strahov Canonry is very interesting. It pictures Cyril Hoffman positively, what indicates the prioress's position in the controversy.

The second work by Juliana Alžběta are *vitae* of her contemporaries in the convent. After her death it was continued by her successors. Beside the dates of births, vows, ministries in community, etc. the manuscript includes narration about virtues and pious deaths of Doksany sisters.

